Et eget rom

Taler
Mette-Marit

Dato
8 mars 2016

Sted
Litteraturhuset, Oslo

Omstendigheter
Tale under forfattermøtet "Nynorsk Kvinnepower"

Kjære alle sammen,

I 1929 holdt Virginia Woolf et foredrag for kvinnelige studenter som den gang gikk på egne college i Cambridge. Foredraget ble publisert som essayet "A Room of One's Own" ("Et eget rom"). Der sier hun blant annet:

"Intellektuell frihet er avhengig av materielle ting. Poesien er avhengig av intellektuell frihet. Og kvinner har alltid vært fattige, ikke bare gjennom to hundre år, men fra tidenes begynnelse. Kvinner har hatt mindre intellektuell frihet enn slavesønnene i Athen. Kvinner har altså ikke hatt mulighet til å skrive poesi. Det er grunnen til at jeg har lagt slik vekt på penger og et eget rom. Imidlertid er disse ondene i ferd med å bedres, takket være det slit som ble utført av ukjente kvinner i fortiden, kvinner som jeg skulle ønske vi visste mer om. Og merkelig nok takket være to kriger: Krimkrigen som slapp Florence Nightingale ut av dagligstuen, og den europeiske krig som omkring seksti år senere åpnet dørene for gjennomsnittskvinner. Ellers ville dere ikke ha vært her i kveld, og deres mulighet for å tjene fem hundre pund i året ville vært ytterst minimal - og usikker er jeg redd den fremdeles er."

I dag - på Kvinnedagen 2016 - blir jeg både glad, sint, rørt, opprørt, lattermild og takknemlig når jeg leser dette.

Det er tatt ut fra en tid da det å skrive fremdeles ble sett ned på - og man kunne bli "bløt i hjernen" av å lese for mye. I hvert fall kunne kvinner det.

Når Virginia Woolf tegner opp rammevilkårene for kvinnelige forfattere som Jane Austen og Mary Ann Evans (som så seg nødt til å ta det mannlige

pseudonymet George Elliot), forstår vi godt betydningen av å ha et eget rom.

Det vakre med dette essayet er at det ikke bare lever som et tidsbilde. Det følger med oss - til nye definisjoner av hva det vil si å ha et eget rom - i vår tid, for hver enkelt.

Heldigvis står vi overfor en fantastisk kontrast til Virginia Woolfs virkelighet når vi i kveld feirer "nynorsk kvinnekraft" her på Litteraturhuset. Vi snakker ikke lenger om bare å ha et eget rom - men om å innta en viktig plass på den litterære scene. Ett felles rom alle kveldens forfattere befinner seg i, er det nynorske språkrommet. Virginia Woolf ville nok vært enig i at ikke bare materiell og intellektuell frihet er nødvendig for å kunne skape skrivekunst - men også mulighet til å skrive på sitt eget språk, sin egen målform. For språk er identitet.

Det er virkelig - som Kjartan Fløgstad skrev i sitt essay i 2012 - "eit sant mirakel" at så mange forfattere velger å skrive nynorsk. Det er et mirakel at et lite land som Norge kan frembringe så mange forfattere som også vekker internasjonal oppsikt.

Som noen av dere kanskje vet, har jeg nå to år på rad vært på litterær reise i Norge med mitt eget litteraturtog. Vårens togreise er under planlegging. Overalt møter jeg lesende, litteraturinteresserte mennesker som ønsker å dele sine leseopplevelser og boktips. Jeg er glad og stolt over å få bidra til å løfte frem så mange av de gode samtidsforfatterne vi har i dag. I fjor slo Ruth Lillegraven følge med meg på toget. Jeg ble dypt berørt av hennes måte å skildre to kvinneliv fra to forskjellige tider på i hennes Brageprisvinnenende "Urd".

Litteraturen har alltid vært et sted der man har spurt hva det vil si å være menneske, hvilke vilkår vi lever under, hvordan vi gir verden rundt oss mening og forklarer vår egen plass i den.

For meg er litteraturen mitt eget rom. Det er der jeg utvikler meg som menneske.

Så kan vi i kveld feire de mange egne rom der det skrives og skapes, men aldri slutte å sprenge oss ut av rammer som virker begrensende på oss.

Vi kan sende en takknemlig tanke til alle som har banet vei - og gratulere hverandre med dagen!

Takk.

Kilde
www.kongehuset.no

Emneoversigt
8. mars, Innledning, Kvinnedag, Kvinner, Kvinnesak, Lesing, Litteratur

URI
https://www.virksommeord.no/tale/et-eget-rom